

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2008

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 26 ΜΑΪΟΥ 2008

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2008

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 26 Μαΐου 2008

8:00 π.μ. – 11:00 π.μ.

ΟΔΗΓΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΠΤΩΝ ΔΟΚΙΜΙΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ (με τη σειρά των ερωτήσεων)

1. Α1.	(μονάδες 8)
2. Α2(α)	(μονάδες 3)
3. Α2(β)	(μονάδες 3)
4. Α3(α)	(μονάδες 3)
5. Α3(β)	(μονάδες 3)

ΜΕΡΟΣ Β: ΓΛΩΣΣΑ

6. Β1.	(μονάδες 3)
7. Β2.	(μονάδες 3)
8. Β3.	(μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Γ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΕΚΘΕΣΗ

9. Περιεχόμενο	(μονάδες 12)
10. Δομή	(μονάδες 12)
11. Έκφραση	(μονάδες 12)
12. Ορθογραφία	(μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Δ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

13. Δ.1(α)	(μονάδες 6)
14. Δ.1(β)	(μονάδες 8)
15. Δ.2(α)	(μονάδες 6)
16. Δ.2(β)	(μονάδες 2)
17. Δ.3(α)	(μονάδες 4)
18. Δ.3(β)	(μονάδες 4)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2008

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 26 Μαΐου 2008

8:00 π.μ. – 11:00 π.μ.

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΜΙΚΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(μονάδες 20)

Όσοι, από κούραση, ανία, περιέργεια ή από μια ανάγκη ενημέρωσης, δεσμεύουν κάποιες ώρες του ελεύθερου χρόνου τους μπροστά στην τηλεόραση και παίζουν με το τηλεχειριστήριο, θα το έχουν σίγουρα προσέξει: εννιά στις δέκα φορές, όταν ένα κανάλι κάνει «μπρέικ» για διαφημίσεις, σχεδόν όλα τα υπόλοιπα, και οπωσδήποτε τα ιδιωτικά, κάνουν το δικό τους διαφημιστικό διάλειμμα. Να πρόκειται άραγε για «συμφωνία κυρίων» των καναλαρχών, για «εναρμονισμένη πολιτική»; Τίποτε δεν αποκλείεται. Πιθανότερο φαίνεται πάντως ότι ο σχεδόν απόλυτος συγχρονισμός είναι αποτέλεσμα της απαίτησης των διαφημιζομένων και των εταιρειών που αναλαμβάνουν την προβολή τους. Όσοι έχουν μερίδιο και λόγο στην αγορά μπορούν να υποθέσουν ότι ο τηλεθεατής θα πατήσει το κουμπάκι την ώρα που πέφτουν οι συνήθεις διαφημίσεις, ώστε να δει τι παίζεται στους άλλους διαύλους, να αρπάξει μια εικόνα από δω, τρεις λέξεις από κει και να «σχηματίσει άποψη». Υπάρχει λοιπόν ο κίνδυνος να ερεθιστεί από κάτι (από έναν καβγά, μια ταινία, ένα ντοκιμαντέρ) και να κολλήσει στη δεύτερη ή την τρίτη επιλογή του, παρατώντας το κανάλι που αρχικά έβλεπε. Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο αποπαγίδευσης του τηλεθεατή από τη διαφημιστική σαγήνη, συμφωνείται και επιβάλλεται ο «νόμος της αγοράς» και προκύπτει έτσι η ταυτόχρονη διακοπή για την παρουσίαση των διαφημιστικών σποτ. Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα, δηλαδή, κι έτσι ξαναγυρνάς στο κανάλι που παρακολουθούσες από μιας αρχής, καταπίνοντας τις διαφημίσεις εν αναμονή της επανέναρξης του κανονικού προγράμματος.

Του κανονικού; Από μελετητές των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης έχει γίνει από καιρό η άκρως πειστική υπόθεση ότι στην πραγματικότητα το όλο τηλεοπτικό πρόγραμμα δεν είναι παρά το περιτύλιγμα για το αυθεντικό περιεχόμενο: τις διαφημίσεις. Όλα τα «σοβαρά» ή τα σοβαροφανή, οι παραγωγές, οι εκπομπές, τα δελτία κ.λ.π., είναι το σχήμα μέσα στο οποίο θα χωρέσουν οι διαφημίσεις και το πρόσχημά τους.

Ακούγεται ίσως βαρύ και άδικο κάτι τέτοιο, αλλά ας συνεκτιμηθούν και τα εξής: Πρώτον, δεν τηρείται σχεδόν κανένας από τους νόμους που ρυθμίζουν τη χρονική διάρκεια των διαφημιστικών διαλειμμάτων. Δεύτερον, ακόμα και τα δελτία ειδήσεων διακόπτονται πια για να προβληθούν διαφημίσεις· κάποτε απαγορευόταν αυτό, αλλά η

αγορά έχει τις ανάγκες της και τις ορέξεις της, άρα και τον τρόπο της. Τρίτον, και για να μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας, κι εμείς, οι άνθρωποι των έντυπων μέσων, είναι πολλές φορές που νιώθουμε ότι τα γραπτά μας, έτσι κι αλλιώς εφήμερα, είναι το ντύμα των ένθετων διαφημιστικών φυλλαδίων, τα οποία μάλιστα αρκετές φορές παύουν να είναι ένθετα και υποδύονται την πρώτη ή την τελευταία σελίδα μιας εφημερίδας.

Δεν διαμορφώνουν βέβαια μόνο τη συνήθη αγορά οι διαφημίσεις. Επηρεάζουν και την αγορά των ιδεών, κατά το πρότυπο ίσως του Ερμή, που ήταν και Κερδώς και Λόγιος και ο οποίος, ως διακινητής φημών και ειδήσεων, θα μπορούσε πράγματι να θεωρηθεί και θεός της διαφήμισης. Τα προπαγανδιστικά σποτάκια με επιμέλεια σκηνοθετημένα, με σποραδικό χιούμορ και με γλώσσα που κορφολογεί ταυτόχρονα από τα «ιδιώματα» της νεολαίας, της λογοτεχνίας και της πιάτσας, εισάγουν πρότυπα, διακινούν αξίες ή «αξίες», επηρεάζουν ποικιλότροπα. Και ενώ οι λογοτέχνες συνηθίζουν να λένε ότι ο κόσμος όλος υπάρχει για να τον περικλείσει κάποτε κάποιο βιβλίο, τα πράγματα δείχνουν ότι ο κόσμος όλος, με τις αγωνίες και τις ελπίδες του, τους θριάμβους και τις ήττες του, τις εξέχουσες προσωπικότητες και τις εν κινήσει και δράσει «μάζες» του, υπάρχει για να τον περικλείσει τελικά η διαφήμιση, για να τον ιδιοποιηθεί, να τον αφομοιώσει, να τον ρυμουλκήσει στις δικές της επιδιώξεις.

Παντελής Μπουκάλας, «Διαφημίζομαι, άρα υπάρχω»
Εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 9 Μαρτίου 2008
(διασκευή)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 120 λέξεις περίπου. **(μονάδες 8)**

Αναμένεται από τους μαθητές να αναφερθούν στα εξής κύρια σημεία

Μονάδες Περιεχομένου: 5

1. Το ταυτόχρονο διαφημιστικό διάλειμμα των καναλιών (μον. 0.5)
2. Η εναρμονισμένη πολιτική των καναλαρχών και η ερμηνεία της (παγίδευση του θεατή, εξυπηρέτηση του νόμου της αγοράς) (μον. 1.5)
3. Η διαφήμιση ως το αυθεντικό περιεχόμενο του τηλεοπτικού προγράμματος (μον.1)
4. Τεκμηρίωση της προηγούμενης θέσης (μον. 1)
5. Η διαφήμιση πέρα από τη συνήθη αγορά διαμορφώνει και την αγορά ιδεών/Η καταλυτική της δύναμη για τον κόσμο (μον. 1)

Μονάδες Δομής: 2

1. Χρήση συνδετικών λέξεων – αλληλουχία – συλλογιστική του κειμένου
Αν ο μαθητής απλώς αντιγράφει σημεία του κειμένου και τα αραδιάζει ασύνδετα, παίρνει 0 μονάδες στη δομή.

Μονάδες Έκφρασης/Γλώσσας: 1

1. Ορθογραφία, γραμματική, στίξη, σύνταξη.
Αφαιρείται 0.5 μονάδα για κάθε 6 ορθογραφικά/γραμματικά λάθη, 0.5 μονάδα για κάθε 4 συντακτικά λάθη.

A2. (α) Παρά τον οξύ ανταγωνισμό που επικρατεί ανάμεσα στα τηλεοπτικά κανάλια, στο θέμα της προβολής των διαφημίσεων φαίνεται, κατά το συγγραφέα, να ακολουθείται μια «εναρμονισμένη πολιτική».
Ποια είναι η πολιτική αυτή, πού οφείλεται και πού στοχεύει;

(μονάδες 3)

Η εναρμονισμένη πολιτική

Ο σχεδόν απόλυτος συγχρονισμός των καναλαρχών ως προς την προβολή των διαφημίσεων.

(μονάδα 1)

Οφείλεται:

Απαίτηση διαφημιζομένων και εταιρειών προβολής – Εξυπηρέτηση του νόμου της αγοράς (καταναλωτισμός, κέρδος).

(μονάδα 1)

Αποσκοπεί:

Περιορισμός των επιλογών του τηλεθεατή. Αιχμαλωσία της σκέψης του. Εγκλωβισμός – Έλεγχος.

(μονάδα 1)

(β) Δε διαμορφώνουν βέβαια μόνο τη συνήθη αγορά οι διαφημίσεις. Επηρεάζουν και την αγορά των ιδεών.

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση του συγγραφέα.

(μονάδες 3)

Η διαφήμιση δεν εξυπηρετεί μόνο το νόμο της αγοράς (καταναλωτισμός – κέρδη) αλλά επιδρά και στον άνθρωπο ως ψυχοπνευματική υπόσταση:

(μονάδα 1)

Η διαφήμιση επηρεάζει:

- Ιδέες και προσανατολισμούς
- Στάσεις – αξίες (ηθικές κοινωνικές)
- Πρότυπα
- Ιδεολογία

Δίνονται όλες οι μονάδες για αναφορά και ανάπτυξη δύο σημείων τουλάχιστον (Απλή αναφορά 2 σημείων: 1 μονάδα).

(μονάδες 2)

A3. (α) Ποιο τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

(μονάδες 3)

Τρόπος πειθούς: Επίκληση στη λογική. (Καλεί τον αναγνώστη σε συνεκτίμηση παραγόντων) (μονάδα 1)

Μέσα πειθούς: Επιχειρήματα -Τεκμήρια (παραδείγματα/αποδείξεις/εμπειρικές αλήθειες)

Στοιχεία του κειμένου:

Πρώτον, δεν τηρείται σχεδόν κανένας από τους νόμους ...

Δεύτερον, ακόμα και τα δελτία ειδήσεων διακόπτονται ...

Τρίτον, και για να μην κρυβόμαστε

(μονάδες 2)

(β) Να αναγνωρίσετε τη συλλογιστική πορεία στον πιο κάτω συλλογισμό και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας εξετάζοντας τη σχέση των προκείμενων προτάσεων και του συμπεράσματος.

(μονάδες 3)

Προκείμενες:

α) Ο άνθρωπος επηρεάζεται από πρότυπα και υιοθετεί ιδέες, αξίες ή «αξίες».

β) Η διαφήμιση εισάγει πρότυπα, διακινεί ιδέες, αξίες ή «αξίες».

Συμπέρασμα:

Η διαφήμιση επηρεάζει τον τρόπο συμπεριφοράς και σκέψης του ανθρώπου.

Συλλογιστική πορεία: Παραγωγική (μονάδα 1)

Από μια γενική αλήθεια (άνθρωπος – πρότυπα και αξίες) σε ειδικό συμπέρασμα (για τη διαφήμιση).

Απλή αναφορά: 1 μονάδα.

Αναφορά και τεκμηρίωση από το κείμενο: 2 μονάδες

(μονάδες 2)

ΜΕΡΟΣ Β: ΓΛΩΣΣΑ

(μονάδες 10)

B1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με μία συνώνυμή της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

(μονάδες 3)

- Όσοι, από κούραση, ανία, περιέργεια...θα το έχουν προσέξει
- Νιώθουμε ότι τα γραπτά μας, έτσι κι αλλιώς εφήμερα, είναι το ντύμα ...

- Τα προπαγανδιστικά σποτάκια, με επιμέλεια σκηνοθετημένα, ... εισάγουν πρότυπα.
- **ανία**: πλήξη, βαριεστημάρα, βαρεμάρα, αθυμία
- **εφήμερα**: πρόσκαιρα, παροδικά, προσωρινά
- **επιμέλεια**: φροντίδα, ενδιαφέρον, μέριμνα, προσοχή, ζήλος

B2. Να γράψετε ένα αντίθετο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις:
(μονάδες 3)

δεσμεύουν: αποδεσμεύουν, ελευθερώνουν, απελευθερώνουν, αφήνουν, απαλλάσσουν

αυθεντικό: πλαστό, πλασματικό, ψεύτικο, φτιαχτό, επίπλαστο, κίβδηλο, νόθο, κάλπικο, τεχνητό

κρυβόμαστε: φανερωνόμαστε, αποκαλυπτόμαστε, εμφανιζόμαστε, παρουσιάζόμαστε, φαινόμαστε

B3. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και ένα παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα:

(μονάδες 4)

<u>ΡΗΜΑ</u>	<u>ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ</u>	<u>ΕΠΙΘΕΤΟ</u>
προσέχω	προσοχή	προσεκτικός προσεχής προσεκτέος
αποκλείω	αποκλεισμός αποκλειστικότητα απόκλειση	αποκλειστικός αποκλειστέος
επιβάλλω	επιβολή επιβλητικότητα	επιβλητικός επιβλητέος
απαγορεύω	απαγόρευση	απαγορευτικός απαγορεύσιμος

ΜΕΡΟΣ Γ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(μονάδες 40)

Σε άρθρο σου που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, να παρουσιάσεις τους κινδύνους που εγκυμονεί για την ελευθερία του σύγχρονου ανθρώπου η

διαφήμιση αλλά και να διερευνήσεις τη δυνατότητα συμβολής της στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων κοινωνικών προβλημάτων.

Έκταση άρθρου: 450-500 λέξεις

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (περιεχόμενο: μονάδα 1)

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ (περιεχόμενο: μονάδες 10)

Κίνδυνοι για την ελευθερία του ανθρώπου

Γενική τοποθέτηση

Περιορισμός της ελευθερίας της βούλησης, της σκέψης και της κρίσης του ανθρώπου
(περιεχόμενο: μονάδες 2)

Τεκμηρίωση

- Αλλοτρίωση
- Μαζοποίηση
- Υποδούλωση σε πλαστές ανάγκες
- Παραπλάνηση ως προς την ποιότητα και τις ιδιότητες των προϊόντων
- Επιβολή τρόπου ζωής / εθισμός στον υλιστικό τρόπο ζωής
- Διαμόρφωση στόχων και προσανατολισμών
- Παθητικότητα / στέρση της πρωτοβουλίας
- Υποταγή στον πολιτικό / ιδεολογικό τομέα / στις αισθητικές επιλογές άλλων
- Περιορισμός της ελευθερίας της έκφρασης / τυποποίηση λεξιλογίου

(περιεχόμενο: μονάδες 4)

Απλή αναφορά 4 σημείων: 2 μονάδες

Αναφορά– ανάπτυξη – τεκμηρίωση 4 σημείων: 4 μονάδες

Συμβολή της διαφήμισης

- Ενημέρωση - Πληροφόρηση
- Ευαισθητοποίηση
- Κινητοποίηση – Δυναμική αντίδραση
- Πρόληψη

(περιεχόμενο: μονάδα 1)

Αναφορά δύο τουλάχιστον σημείων: 1 μονάδα

Συγκεκριμένα κοινωνικά προβλήματα

- Δυστυχήματα
- Υδατικό
- Καταστροφή περιβάλλοντος
- Φανατισμός – Χουλιγκανισμός
- Εξαρτήσεις (ναρκωτικά, αλκοολισμός)
- Ρατσισμός – Φυλετικές διακρίσεις
- Μεταδοτικές ασθένειες – Aids
- Φτώχεια – Υποσιτισμός
- Προαγωγή εθελοντισμού

(περιεχόμενο: μονάδες 3)

Απλή αναφορά σημείου: 0.5 μονάδα
Αναφορά και ανάπτυξη 3 σημείων: 3 μονάδες

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

(περιεχόμενο: μονάδα 1)

ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία: Πρόλογος, Κύριο θέμα, Επίλογος (Η ύπαρξή τους και μόνο ανεξάρτητα από την καταλληλότητα του περιεχομένου): 2 μονάδες
- Δομή αποδεικτικού λόγου (Θέση, Υποστήριξη, Συμπεράσματα): 4 μονάδες
- Δομή παραγράφων: 2 μονάδες
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους: 4 μονάδες
- Υπέρβαση ορίου λέξεων. Κάθε 100 λέξεις αποκόπτεται 1 μονάδα.
- Επαναλήψεις ιδεών - θέσεων: Για κάθε επανάληψη αποκόπτεται 1 μονάδα

ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Σαφήνεια – Σύνταξη: 5 μονάδες
- Ακριβολογία – Επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου – 5 μονάδες
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους (άρθρου): 2 μονάδες
(Αν υπάρχει προσφώνηση-επιφώνηση αφαιρείται 1 μονάδα)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων: κάθε 5 ορθογραφικά/γραμματικά λάθη αποκόπτεται 1 μονάδα.

ΜΕΡΟΣ Δ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(μονάδες 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε στις σχετικές ερωτήσεις:

Δ1

I. Κυριάκος Χαραλαμπίδης , «Στα στέφανα της κόρης του»

Είχε τριακόσια στρέμματα γης υπό κατοχήν
και τον πατέρα της στα βάθη της Ανατολής.

Θα παντρευόταν ευτυχώς ένα καλό παιδί.

Κατά την τελετή του μυστηρίου
δεν πρόσεξε κανένας τον πατέρα της.
Μπήκε απ' το νάρθηκα κρυφά και στάθηκε
πίσω από μια κολόνα και καμάρωνε.
Ύστερα σκούπισε με το μανίκι του
το ξεσκισμένο και φτωχό του δάκρυ.

Τον πήρανε για ηλίθιο του χωριού
και τον αφήκανε στην ησυχία του.

Τελειώνει ο γάμος, και να χαίρεστε τα στέφανα.
Παίρνουν κουφέτα και λουκούμια, μπαίνουν
καθένας στ' αυτοκίνητό του, χάνονται.

Ο στοργικός πατέρας πάει κι αυτός
στην Πράσινη Γραμμή, περνά σκυφτός
παίρνει ξανά τη θέση του στο χώμα.

Ερώτηση:

- (α) Το ποίημα σε πρώτο επίπεδο αναφέρεται σ' ένα χαρμόσυνο γεγονός.
Ουσιαστικά, όμως, προβάλλει την τραγωδία της Κύπρου. Να εντοπίσετε και
να καταγράψετε τους σχετικούς στίχους, δείχνοντας παράλληλα τη σύνδεσή
τους με τη θλιβερή αυτή πραγματικότητα. **(μονάδες 6)**

Οι αρχικοί στίχοι 1 -2 (Είχε Ανατολής) δείχνουν ξεκάθαρα: α) την απώλεια
της πατρογονικής γης - περιουσίας και β) την ηθική και συναισθηματική απώλεια του
πατέρα (δηλ. την τραγωδία των συγγενών των αγνοουμένων γενικότερα)

(μονάδες 2)

Όλη η 3^η στροφή είναι δυνατόν να συσχετιστεί με την κυπριακή τραγωδία.
Ειδικότερα όμως οι στίχοι 8-9 (Ύστερα σκούπισε... δάκρυ) με τον έντονα μεταφορικό
τους λόγο, αποδίδουν τη σύνθετη ψυχική κατάσταση του πατέρα: συγκίνηση από το
γάμο της κόρης του - συντριβή από την τραγική του μοίρα ως αγνοούμενου-
αποξένωση, περιθωριοποίηση.

(μονάδες 2)

Οι καταληκτικοί στίχοι 15-17 (Ο στοργικός πατέρας... χώμα) κορυφώνουν και
φωτίζουν το δράμα των αγνοουμένων, παρουσιάζοντάς τους ουσιαστικά ως νεκρούς,
χωρίς όμως να έχουν επίσημα αναγνωριστεί ως τέτοιοι. Αναφορά στην πράσινη
γραμμή ως διαχωριστική γραμμή του νησιού, αλλά και ως «σύνορο» ανάμεσα στη ζωή
και το θάνατο.

(μονάδες 2)

Μόνο εντοπισμός και καταγραφή: 1 μονάδα για κάθε σημείο, ενώ αν υπάρχει
ταυτόχρονα σύνδεση και σχολιασμός: 2 μονάδες για κάθε σημείο.

II. Στρατής Τσίρκας, *Αριάγνη* (απόσπασμα)

- Και πώς τελείωσε η απεργία; ρώτησε ο ξένος.
- Με συμβιβασμό. Ήρθε στο νοσοκομείο και με βρήκε κάποιος Μίστερ Μπράουν, της Μυστικής. Για να γλιτώσει το Θωμά, κατάλαβες, να μη του κάνω μήνυση. Τα έξοδα και τα μεροκάματα τα 'παιρνε απάνω του τ' αφεντικό. Μ' αυτόν λοιπόν το Μίστερ Μπράουν το δουλέψαμε το ζήτημα και βρήκαμε λύση. Οι μπερμπερίνοι δε θα παύανε, μόνο θα μπαίνανε κάτω από τις διαταγές των γκαρσονιών. Εμείς θα τους προσλαμβάναμε, εμείς θα πλερώναμε, εμείς θα τους παύαμε όταν δεν μας έκαναν. Φυσικά και τα πουρμπουάρ τους εμείς τα εισπράτταμε. Τ' αφεντικό δεν είχε πια να κάνει τίποτα μαζί τους. Ήταν δικοί μας υπηρέτες.

- Σπουδαίο κεφάλι αυτός ο Μπράουν, είπε ο ξένος.
- Το γελάς; Και βέβαια ήταν σπουδαίος. Απόδειξη πως η λύση του βαστάει ως σήμερα. Φυσικά, στα καφενεία που οι ιδιοκτήτες τους είναι αραπάδες δεν ανακατευόμαστε. Αλλά ποιος Ευρωπαίος πηγαίνει στα καφενεία τους; Μόνο κάτι ξεπεσμένοι.
- Και στο συνδικάτο δεν τους δέχεστε;
- Ποτέ. Αλλά μάθανε και κάνανε τώρα το δικό τους. Κάτι νεοτεριστές μάλιστα, σαν το γιο μου το Μιχάλη, λένε πως πρέπει να γίνει συγχώνευση. Μα όσο ζει ο Διονύσης ο Σαρίδης τέτοιο πράμα δε θα το δουν.
- Αυτά είναι μεγαλοϊδεατισμοί, έκανε ο Σταμάτης ανάβοντας τσιγάρο. [...]
Η Αριάγνη τον κοιτούσε με τα μαύρα μάτια της και δεν έλεγε τίποτα.
Μάτια που σε κοιτούνε και δε σαλεύουνε. Μάτια που μαλώνουνε. Η βροχή δυνάμωσε κι ο κόσμος σκοτεινάσε. Το παιδί με την προβιά. Θα του κόψει τουλάχιστο να χωθεί σε καμιά πόρτα για να μη βρέχεται; Αχ, παιδί μου Σταμάτη, αχ Καλλιόπη και Ουρανία, αχ κύρη τους εσύ που τους τα έμαθες αυτά. Γιατί γουμάρια; Γιατί κουρμπάτσι; Εκεί που είναι ο πόνος κι ο ιδρώτας και τα δάκρυα, εκεί δεν είναι ο άνθρωπος; Γιατί λοιπόν σκάβετε ένα χαντάκι και χωρίζετε; Πού θα σας βγάλουν αυτά τα μυαλά;

Ερώτηση:

- (β) Ποιες διαφορετικές αντιλήψεις για τις εργασιακές και κοινωνικές σχέσεις εκφράζονται στο πιο πάνω απόσπασμα και ποιοι είναι οι φορείς των αντιλήψεων αυτών;

(μονάδες 8)

Φορείς αντιλήψεων

Ξένος (Μάνος Σιμωνίδης – Καλογιάννης), Αριάγνη, (Μιχάλης): Φορείς ανθρωπιστικών, νεωτεριστικών αντιλήψεων

Διονύσης Σαρίδης, Σταμάτης, (Μιστερ Μπράουν), (Αφεντικό, Καλλιόπη, Ουρανία): Φορείς ρατσιστικών, αναχρονιστικών αντιλήψεων

(μονάδες 2)

Εργασιακές σχέσεις

- Απόλυτος διαχωρισμός μεταξύ ντόπιων –ξένων (Ευρωπαίων), έγχρωμων - λευκών στον εργασιακό χώρο.
- Οι ντόπιοι αντικείμενο εκμετάλλευσης από τους πάντες – Διάκριση ακόμα και στα εργατικά σωματεία και στο συνδικαλισμό
- Ταξικός διαχωρισμός μεταξύ των λευκών (αφεντικά-υπάλληλοι)

(μονάδες 3)

Κοινωνικές σχέσεις

- Ρατσιστικές αντιλήψεις Διονύση, Σταμάτη, Ευρωπαίων: Κοινωνικός αποκλεισμός των ντόπιων
- Ανθρωπιστική προσέγγιση Αριάγνης: απόρροια λαϊκής σοφίας – πηγαίας ανθρωπιάς.
- Στάση αλληλεγγύης υπέρ των αδυνάτων που απορρέει από ιδεολογική συνειδητοποίηση και τοποθέτηση (Ξένος – Μιχάλης)

(μονάδες 3)

Όσοι αναφέρουν και εξηγήσουν 2 από τα 3 σημεία κάθε υποερωτήματος παίρνουν όλες τις μονάδες.

Δ2

III. Κ. Π. Καβάφης, «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θιάσος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές –
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνήσεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν
ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπωνα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξαίσια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

IV. Γιάννης Ρίτσος, «Αποχαιρετισμός»

Όλο σας αποχαιρετώ κι ακόμα μένω. Ναι, η πιο μεγάλη πράξη
της ζωής μας
είναι η απόφαση του θανάτου μας, όταν υπάρχει κάποια διέξοδος,
όταν μπορείς και να τον αποφύγεις, και συ τον διαλέγεις
σαν τιμή και σα χρέος για τους άλλους, πιο πέρα απ' τις ανάγκες
σου.
Όποιος μπορεί να νικήσει μια στιγμή τη ζωή του νικάει και το
θάνατο. Το' μαθα.

Ερωτήσεις:

(α) Πώς διαγράφεται η έννοια του χρέους και της αξιοπρέπειας απέναντι στον επερχόμενο θάνατο στο καθένα από τα πιο πάνω ποιητικά κείμενα;

(μονάδες 6)

«Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»

Χρέος – Αξιοπρέπεια

Ο εξαιρετικός – ευνοούμενος από τη Μοίρα ήρωας, αντιμέτωπος πλέον με την ήττα – απώλεια – αποτυχία - επερχόμενο τέλος. Πρέπει να αποδεχθεί το αναπόφευκτο (στίχ.6. Μη ανωφέλετα θρηγήσεις...) με αξιοπρέπεια – θάρρος. Συμφιλίωση με την ιδέα του θανάτου. (στίχ. 7,12 Σαν έτοιμος από καιρό...8,19 Αποχαιρέτα

Στωϊκή αντιμετώπιση της συμφοράς, συνέπεια προς εαυτόν, απόλαυση των ύστατων στιγμών.

Διάκριση από το πλήθος, τους δειλούς. (στίχ. 13-15)

(μονάδες 3)

«Αποχαιρετισμός»

Χρέος – Αξιοπρέπεια

Συνειδητή απόφαση και επιλογή του θανάτου, ακόμα και όταν υπάρχει δυνατότητα αποφυγής του. Υπέρβαση ατομικότητας – θυσία για τους άλλους στο βωμό της ελευθερίας. Ύψιστη έκφραση της τιμής και της αξιοπρέπειας. Υπέρβαση του θανάτου.

(μονάδες 3)

(β) Πώς διαφοροποιείται η έννοια αυτή στην κάθε περίπτωση;

(μονάδες 2)

Διαφοροποίηση:

Αυξεντίου: Χρέος προς εαυτόν - χρέος προς τους άλλους, συλλογική ευθύνη-συλλογικό χρέος, συνειδητή επιλογή – αποδοχή του θανάτου

Αντώνιος: Χρέος προς εαυτόν – ατομική μοίρα, καθ' υπόδειξιν αποδοχή του θανάτου ως αναπόφευκτου

Δ3

V. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Η Φόνισσα*

Τα δύο ταύτα παραγκώμια δεν του τα είχε δώσει άνευ λόγου η σύζυγός του , η Χαδούλα. Σκούφον τον είχαν ονομάσει, ακόμη πριν τον υπανδρευθή, όταν τον ειρωνεύετο συνήθως, με την παρθενικήν πονηριάν της - χωρίς να προγνωρίζη ότι αυτός θα ήτον η τύχη της και ο καλός της – επειδή, αντί φεσίου, εφόρει είδος μακρού σκούφου, τεφροκοκκίνου, με κοντήν φούνταν. «Λογαριασμόν» τον ωνόμασεν αργότερα, αφού τον υπανδρεύθη, επειδή συνήθιζε πολλάκις την φράσιν, «αυτός ειν' ο λογαριασμός», και διότι, άλλως, δεν ηδύνατο ορθώς να λογαριάση ούτε ποσόν δι' ολίγους παράδες, ούτε δύο ημεροκάματα. Αν έλειπεν αυτή, θα τον εγελούσαν καθημερινώς· ποτέ δεν θα του έδιδαν σωστόν τον κόπον του εις τα πλοία, εις το καρινάγιο ή εις τον αρσανάν, όπου ειργάζετο ως μαραγκός ή ως καλαφάτης.

* * *

Ιδού πώς συνέβη το πράγμα. Ο Μώρος ή Μούρος ήτο φύσει ορμητικός και παράφορος, αν και είχε πολύ δεξιόν, θηλυκόν νουν, όπως έλεγεν η μάνα του

- νουν ο οποίος εγέννα. Παιδιόθεν ήτο ικανός μόνος του, να πλάττη, αυτοδίδακτος, πολλά ωραία μικρά πράγματα· караβάκια, προσωπίδας, αγαλμάτια, κούκλες και άλλα ακόμη. Ήτο σκιάς της γειτονιάς, ο σημαιοφόρος όλων των μαγκών, και είχε εις τους ορισμούς του όλους τους αγιούπαιδας, όλα τα ξυπόλυτα του δρόμου. Είχε συνηθίσει ενωρίς την μέθην και την ασωτίαν, εξετέλει θορυβώδεις παιδιάς, διαδηλώσεις, παιδικάς οχλαγωγίας, μαζί με τους μικρούς φίλους του· επροκάλει καυγάδες εις τον δρόμον, επετροβόλει όσους συνήντα γέροντας και γραίας, όσους πτωχούς και αδυνάτους. Δεν άφηγε σχεδόν κανένα άνθρωπον απείρακτον.

Ερωτήσεις:

(α) Να συγκρίνετε το Γιάννη το Φράγκο (Σκούφο) και το Μώρο μεταξύ τους, αλλά και τον καθένα τους με την κεντρική ηρωίδα του αφηγήματος.

(μονάδες 4)

Γιάννης Φράγκος: άβουλος, ευκολόπιστος, με περιορισμένες ικανότητες ακόμα και για απλά καθημερινά ζητήματα, εργατικός, δεν διακρίνεται για τον δυναμισμό του, χειραγωγείται και κηδεμονεύεται από τη γυναίκα του (1 μονάδα). Ενώ η Φραγκογιαννού, αν και ζει σε πατριαρχική κοινωνία, είναι δραστήρια, παίρνει πρωτοβουλίες, ελέγχει ακόμη και την εργασία του συζύγου της, γενικά είναι η στυλοβάτις της οικογένειας της(1 μονάδα).

Μώρος: Φύση ατίθαση και παρορμητική. Αδίστακτος, επιρρεπής σε καταχρήσεις αντίθετα από τον πατέρα του που είναι αγαθός και φιλήσυχος, συγχρόνως επινοητικός και επιδέξιος, εφόσον διαθέτει θηλυκό νου. Διαφέρει σημαντικά – ριζικά από τον πατέρα του, (1 μονάδα) είναι η αρσενική εκδοχή της μητέρας του και γι' αυτό και μπορεί να δρα ανεξάρτητα απ' αυτήν. Μέσω του Μώρου τίθεται και το ζήτημα της κληρονομικότητας του εγκλήματος (1 μονάδα).

(β) Το τέλος που επιλέγει ο συγγραφέας για την ηρωίδα του είναι ενδεικτικό της στάσης του απέναντί της.

Να τεκμηριώσετε την άποψη αυτή.

(μονάδες 4)

Ο Παπαδιαμάντης φαίνεται επεικλής απέναντι στην ηρωίδα του. Αν και καταδικάζει τα εγκλήματά της, δεν καταδικάζει την ίδια. (μον. 1)

Προσπαθεί να την κατανοήσει και να κάνει τον αναγνώστη να συμμεριστεί το δράμα της και τελικά να συμπάσχει μαζί της. Δείχνει ότι οι ενέργειες της απορρέουν από βαθύτερα κοινωνικά, ψυχολογικά ή άλλα αίτια. Γι' αυτό αφήνει μετέωρο το τέλος της μεταξύ θείας και ανθρώπινης δικαιοσύνης. (μον. 1)

Η Φραγκογιαννού πεθαίνει μεταξύ δύο αδιατύπτων κρίσεων, της δικαστικής – ανθρώπινης που δεν έγινε και ούτε πρόκειται να γίνει και της θεϊκής που δεν έγινε ακόμη και που «πρόκειται» να γίνει στην Τελική Κρίση. (μον. 1)

Η Φραγκογιαννού πεθαίνει αμίλητη, χωρίς να εξομολογηθεί ή να απολογηθεί και χωρίς να έχει κριθεί τελειωτικά και το μόνο που μας επιτρέπει ο συγγραφέας να υποθέσουμε είναι πως τώρα που η γυναίκα αυτή έκανε ό,τι έκανε και έπαθε ό,τι έπαθε βρίσκεται πλέον στο έλεος δυνάμεων υπέρτερων του ανθρώπου. (μον. 1)

--ΤΕΛΟΣ--